

Niels Erik Wille
lektor, cand.mag.
Performance-design
Inst. f. Kommunikation, Journalistik
og Datalogi
Roskilde Universitetscenter

Afsluttende opgave til kursus i Ophavsret mv.
Efterår 2005

Case: Teatergruppen Sol & Vår (S&V)

Besvarelse med kommentarer

Spørgsmål og svar

1) *Hvilke elementer i teatergruppens aktiviteter (som beskrevet ovenfor) er omfattet af almindelig ophavsret, og derfor beskyttet i 70 år efter ophavsmandens død? Opregn elementerne og kommenter evt.*

Svar:

a) Teaterstykket Bål er et sceneværk som er omfattet af almindelig ophavsret, uanset om det foreligger som manuskript (dialog + regibemærkninger), drejebog og forestilling, eller i form af optagelse af forestillingen på video.. Retten tilkommer forfatteren (FF), medmindre der er truffet aftale om at instruktør og enkelte skuespillere anerkendes som medforfattere (men det forudsætter normalt en væsentlig indsats fra deres side.)

Det må antages at der alene er overdraget rettigheder til teateret til de berammede opførelser, andre anvendelser af stykket forudsætter ny aftale. Hvis II og en eller flere skuespillere anerkendes som medforfattere, medfører det at de skal inddrages i nye aftaler (reglen om fællesværker, OHL § 6).

b) De indspillede musikstykker som anvendes i forestillingen, er omfattet af alm. ophavsret (musikværker: komponister og evt. litterære værker: tekstforfattere). Brugen forudsætter derfor dels tilladelse til offentlig fremførelse (KODA, baggrundsmusik), dels tilladelse til brugen af de indspillede værker i en "ny" indspilning, forestillingens "lydspor" (NCB).

c) Sammenstillingen af indspillet musik og lydeffekter mv. kan formentlig forstås som en bearbejdelse der udløser nye alm. rettigheder, nemlig retten til bearbejdningen. Disse rettigheder tilkommer

LL, men kan ikke udøves uden inddragelse af rettighedshaverne til de enkelte værker som indgår i bearbejdelsen (OHL § 4).

d) Alle de billeder som tages af den professionelle fotograf er fotografiske værker og derfor omfattet af alm. ophavsret. Fotografen for-modes at have overdraget de nødvendige rettigheder til de beskrevne anvendelser. Andre anvendelser forudsætter ny aftale med fotogra-fen. De bestilte portrætbilleder kan kun disponeres af fotogra-fen i samarbejde med bestilleren som i dette tilfælde nok er teateret (OHL § 60).

e) Scenografens skitser er også omfattet af alm. ophavsret som billedkunstværker. Gengivelse af skitserne i programmet forud-sætter derfor at scenografen har overdraget de nødvendige rettig-heder til eksemplarfremstilling og -spredning.

f) Alle tekster der skrives til programmet, plakaten, annoncer og pressemeddelelser er omfattet af alm. ophavsret (litterære værker) og rettighederne tilhører som udgangspunkt de enkelte forfattere (altså AA og II), evt. i fællesskab (fællesværker). Det må antages at rettighederne til den umiddelbare anvendelse er overgået til teateret, andre anvendelser vil i givet fald forudsætte ny aftale.

Pressemeddelelser kan normalt gengives af de journalister de er sendt til uden yderligere aftale eller kreditering. Det ligger i normal praksis. Der findes en særlig forsinkende beskyttelse (12 timer) i OHL § 72 for pressemeddelelser der tilsendes nyhedsmedierne fra udlandet, men det er en anden type pressemeddelelser.

g) Musikken som spilles i foyeren, er også omfattet af alm. ophavsret (musikværker / litterære værker). Fremførelsen regnes for offentlig og forudsætter derfor en aftale med KODA (pausemusik).

2) Hvilke elementer er beskyttet som nærtstående rettigheder? Hvor længe varer beskyttelsen? Opregn elementerne og kommenter evt.

Svar:

a) Alle de nedenfor nævnte nærtstående rettigheder er beskyttet i 50 år efter "fremstillingen". Hvis de ikke udnyttes (offentliggøres) med det samme, men inden for rammerne af de 50 år, udløses en ny periode på 50 år fra tidspunktet for offentliggørelsen.

b) Instruktørens indsats vil som udgangspunkt regnes for et bidrag til fremførelsen af værket, og vil derfor være omfattet af rettighederne i OHL 65 (udøvenes kunstneres rettigheder). Der vil ikke være tvivl om at der er tale om en kunstnerisk fremførelse af et beskyttet værk. Rettighederne omfatter også videooptagelserne af forestillingen, herunder kontrol med anvendelsen af disse optagelser.

c) Scenografens, lysdesignerens og lyddesignerens bidrag vil ligeledes som udgangspunkt blive regnet for bidrag til fremførelsen, igen efter OHL § 65. (I øvrigt som under b.)

d) Endelig vil skuespillernes fremførelser være omfattet af OHL § 65. (I øvrigt som under b.)

e) De fremførelser af musikken som ligger i de allerede indspillede numre, vil ligeledes være omfattet af § 65. Brugen af indspilningerne vil derfor være omfattet af aftaler med Gramex (OHL § 68). Og disse rettigheder bliver også udløst af bidragene til videooptagelserne.

f) Lydoptagelserne der er hentet fra den indspillede musik og fra biblioteket med lydeffekter er omfattet af lyd-producenternes rettigheder (OHL § 66). Rettighederne skal derfor være klareret til brug i forestillingen. Rettighederne til de lydoptagelser som laves i forbindelse med produktionen af forestillingen vil overgå til producenten, dvs. teateret.

g) Billedoptagelserne (videooptagelserne af indøvelingen af forestillingen) er omfattet af OHL § 67. Disse rettigheder vil tilhøre producenten, altså teateret, men de kan ikke udøves uden at der tages hensyn til alle de rettigheder som berøres af optagelserne. Da der ikke er tale om en filmoptagelse, gælder den sædvanlige filmformodningsregel ikke (jf. OHL § 58).

h) Alle fotografier er på en gang fotografiske værker og fotografiske billeder. Som fotografiske billeder er de beskyttet efter OHL § 70. Rettighederne tilkommer producenten, dvs. fotografen som firma.

i) Der er hverken alm. ophavsret eller nærtstående rettigheder knyttet til den grafiske tilrettelæggelse af tryksager. Bureauet får derfor ikke nogen særlige rettigheder i kraft af deres arbejdsindsats, men bliver selvfølgelig betalt for den med et honorar.

3) *Hvordan er forholdet til KODA, NCB og Gramex? Hvad skal der evt. søges om tilladelse til, indberettes og afregnes for?*

Svar:

a) En del af svarene på dette spørgsmål ligger allerede i svarene 1b), 1c), 1g), 2e) og 2f)

b) Der skal søges tilladelse hos KODA til offentlig fremførelse af den allerede indspillede musik, og der skal indberettes og afregnes for den konkrete brug, henholdsvis som baggrundsmusik og pausemusik. Der sker samtidig indberetning og afregning til NCB og Gramex.

c) NCB skal involveres i en aftale om at overføre den allerede indspillede musik til forestillingens lydspor.

4) *Hvem har rettighederne til den video som optages under indstuderingen?*

Svar:

Svaret fremgår af svarene 1a), 1b), 1c), 2b), 2c), 2d), 2e) og 2f). Hertil kommer rettighederne til selve billedoptagelsen (svar 2g).

5) *Må en af skuespillerne lave en kopi og bruge den som præsentationsmateriale i forbindelse med forhandlinger med et andet teater? Begrund svaret.*

Svar:

Det må bero på den aftale som er truffet i forbindelse med optagelserne. Normalt vil svaret være et NEJ, idet materialet opfattes som produceret til rent intern brug. Især vil det være uheldigt at lade et konkurrerende teater få indblik i arbejdet "bag kulisserne", men ingen af bidragsyderne er interesseret i at lade udenforstående få adgang til opleve alle de fejl og mangler som præger arbejdsprocessen.

Den beskrevne brug vil ikke være en offentliggørelse i ophavsrettens forstand, og derfor ikke et egentligt ophavsretligt anliggende. Men der vil være tale om et alvorligt brud på en eksplicit eller underforstået aftale.

6) *AA har taget kontakt til et filmselskab med henblik på en optagelse af forestillingen og udgivelse som dvd. Tanken er at dvd'en kan anvendes som oplæg til debataftener foreninger, aftenskoler og lign. Hvem skal give deres tilladelse til en sådan optagelse?*

Svar:

a) Forfatteren skal give tilladelse til filmatisering af stykket (og evt. medforfattere).

b) Instruktør, scenograf/lysdesigner og lyddesigner skal give tilladelse til brugen af opsætningen. Skuespillerne skal give tilladelse til at bruge deres bidrag til opsætningen, herunder selve fremførelsen af rollerne.

c) Rettighederne til de anvendte musikværker skal forhandles med KODA, NCB og Gramex.

d) Teateret har ikke nogen selvstændige (producent)rettigheder, men må jo inddrages hvis optagelserne skal foregå i teateret.

e) Det har ingen rettmæssig betydning for hverken indspilningen eller den senere anvendelse af dvd'en at den er tænkt til brug i undervisningen og som oplæg til debat. Ophavsmænd og medvirkende skal under alle omstændigheder give tilsagn til de nødvendige optagelser og den efterfølgende udgivelse. Det er muligt at de vil nøjes med et mindre honorar eller medvirke gratis for det gode formåls skyld, men det er en helt anden historie.

Da dvd'en er et filmværk (som ovenikøbet gengiver et sceneværk) er den ikke omfattet af undtagelserne i OHL § 21 (offentlig fremførelse) i forbindelse med undervisning og arrangementer hvor offentligheden har adgang uden betaling. I den sidste bestemmelse ville den også falde for kravet om at den offentlige værkfremførelse ikke må være en central del af arrangementet.

7) Et filmselskab har henvendt sig til FF for at få rettighederne til en filmatisering af dramaet/teaterstykket. Har FF ret til at forhandle om filmatiseringen på egen hånd, eller skal han inddrage andre i forhandlingerne?

Svar:

FF kan forhandle filmrettighederne på egen hånd, medmindre

- 1) han har overdraget forhandlingsretten til Danske Dramatikeres Forbund og/eller
- 2) han har accepteret andre, f.eks. II og en eller flere skuespillere, som medforfattere.

8) Hvilke rettigheder - om nogen - er der knyttet til det lydbibliotek hvor lydmanden henter sine lydeffekter. Der er tale om optagelser af naturlige, bymiljø, køretøjer og anden transport, dagligliv, maskiner osv. Det forudsættes at sælgeren / producenten har overdraget retten til at udnytte lydeffekterne i køberens (teatergruppens) forestillinger.

Svar:

Lydoptagelser af denne art er omfattet af OHL § 66 (retten til lydoptagelser - en af de nærtstående rettigheder). Disse rettigheder omfatter eneretten til offentlig fremførelse (OHL § 21), og teateret skal derfor sikre sig at denne ret er omfattet f.eks. af det man betaler for ved anskaffelsen af lydbiblioteket.

Roskilde, 27. nov. 2005
Niels Erik Wille